

MANUÁL PRE LEKÁROV

PRÁVA A POVINNOSTI POSKYTOVATEĽOV ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI

VČASNÁ IDENTIFIKÁCIA PRÍZNAKOV ZANEDBÁVANIA ALEBO NÁSILIA PÁCHANÉHO NA DIEŤATI ODHALENÝCH LEKÁROM ALEBO ZDRAVOTNÍCKYM PRACOVNÍKOM JE KĽÚČOM K EFEKTÍVNEJ POMOCI DIEŤAŤU

Podanie trestného oznámenia

TRESTNÝ PORIADOK (ZÁKON č. 301/2005 Z.Z.)

KTO?

Trestné oznámenie môže podať ktokoľvek.

KDE?

Na polícii, prokuratúre, prípadne súde.

AKO?

Písomne, ústne do zápisnice alebo elektronicky.

Trestné oznámenie nesmie byť anonymné, na Vašu žiadosť v ňom policajt alebo prokurátor neuvedie údaje o Vašej osobe.

„Na žiadosť oznamovateľa sa v trestnom oznámení neuvedú údaje o jeho totožnosti.

Materiály, ktoré umožňujú zistenie totožnosti takého oznamovateľa, sa ukladajú na prokuratúre. Do spisu sa zakladajú len s jeho súhlasom.“

(§62, ods. 2 Zákona č. 301/2005 Z.z.)

Po podaní trestného oznámenia Vám bude vydané písomné potvrdenie, ktoré musí obsahovať čas a miesto podania, označenie orgánu, ktorý trestné oznámenie prijal, a základné skutočnosti trestného oznámenia..

(§196, ods. 1 Zákona č. 301/2005 Z.z.)

Obsah trestného oznámenia

ODBORNÉ USMERNENIE MZ SR č. 8/2023

Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti v oznámení prípadu podozrenia uvedie najmä:

- aké zranenie alebo iné poškodenie zdravia** má maloletá osoba,
- ako došlo k zraneniu** alebo inému poškodeniu zdravia maloletej osoby (uvádza sa pravdepodobný mechanizmus alebo spôsob),
- závažnosť zranenia** (či ide o ľahké zranenie alebo ťažké zranenie) alebo poškodenia zdravia maloletej osoby,
- či si zranenie alebo poškodenie zdravia maloletej osoby **vyžaduje jej hospitalizáciu** a predpokladanú dĺžku hospitalizácie.

Oznamovanie prípadov podozrenia sa **nepovažuje za porušenie povinnosti mlčanlivosti** podľa § 80, ods. 3 zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotných pracovníkoch,...

Zdravotnícky pracovník, ktorý zistí prípad podozrenia, **uvedie do zdravotnej dokumentácie maloletej osoby aj údaj o oznámení prípadu podozrenia** poskytovateľom zdr. starostlivosti polícii, prokuratúre (orgánom činným v trestnom konaní)

(čl. V, ods. 2, 5, 6 Odborného usmernenia MZ SR 8/2023)

ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY

Oznámenie orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

ZÁKON č. 305/2005 Z.Z.
O SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANE
DETÍ A SOCIÁLNEJ KURATELE

Ak dieťa požiada lekára o pomoc pri
ochrane svojho života a zdravia, je
poskytovateľ zdr. starostlivosti
povinný, tak ako každý iný štátny orgán,
poskytnúť dieťaťu okamžitú pomoc,
vykonať opatrenia na zabezpečenie jeho
práv a právom chránených záujmov, a to
aj sprostredkovaním tejto pomoci.

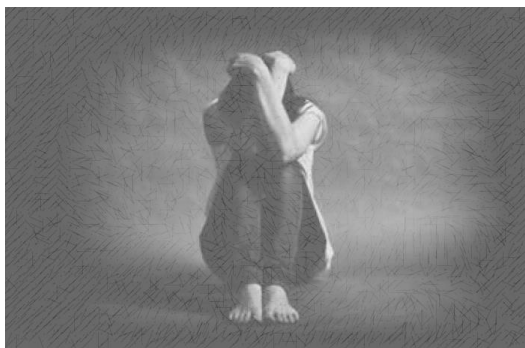
(§8, ods. 1 Zákona č. 305/2005 Z.z.)

Ak je orgánu sociálnoprávnej
ochrany detí a sociálnej kurately
oznámené porušovanie práv dieťaťa,
je povinný utajiť totožnosť
oznamovateľa, ak o to oznamovateľ
požiada...

(§96a, ods. 1 Zákona č. 305/2005 Z.z.)

Vykonávaním opatrení sociálnoprávnej
ochrany detí a sociálnej kurately **nie sú**
dotknuté oprávnenia a povinnosti
iných subjektov pri ochrane práv
a právom chránených záujmov dieťaťa.

(§1, ods. 4 Zákona č. 305/2005 Z.z.)

OZNAMOVACIA POVINNOSŤ

!!!

Každý je povinný upozorniť
orgán sociálnoprávnej
ochrany detí a sociálnej
kurately na porušovanie
práv dieťaťa.

(§7, ods. 1 Zákona č. 305/2005 o
SPODaSK)

LEKÁR A JEHO POSTAVENIE V PROCESSE POMOCI
DIEŤAŤU OHROZENÉMU NÁSILÍM

Zákon č. 580/2004 Z.z.

ZÁKON O ZDRAVOTNOM POISTENÍ V Z.N.P.

Oznamovacia povinnosť zdravotnej poisťovne o ukončení poskytovania
všeobecnej ambulantnej starostlivosti deťom, ktoré nedovršili vek 6 rokov
v elektronickej podobe Ústrediu práce, soc. vecí a rodiny, ktoré zabezpečí
bezodkladné doručenie tohto oznámenia príslušnému orgánu SPODaSK
na účel preverenia informácie.

(§25, ods. 6, 7 Zákona č. 580/2004 Z.z.)

NÁSILIE PÁCHANÉ NA
DEŤOCH

Prehľad povinností

ZÁKON č. 578/2004 Z.Z. O
POSKYTOVATEĽOCH ZDR.
STAROSTLIVOSTI, ZDR.
PRACOVNÍKOCH, STAVOVSKÝCH
ORGANIZÁCIÁCH V ZDRAVOTNÍCTVE
V Z.N.P.

Povinnosť bezodkladne oznámiť
polícii, resp. prokuratúre a orgánu
SPODaSK podozrenie na sexuálne
zneužívanie alebo iné zneužívanie
mal. osoby, znásilnenie, sexuálne
násilie voči mal. osobe, sexuálne
vykorisťovanie mal. osoby, incest,
ktorý sa týka mal. osoby, týranie
alebo zanedbávanie mal. osoby.

(§79, ods. 4 písm. a) Zákona č. 578/2004
Z.z.)

Povinnosť oznámiť orgánu
SPODaSK znemožnenie vykonania
preventívnej prehliadky dieťaťa
v domácom prostredí, ktorá sa má
vykonať do 3 pracovných dní od
doručenia prepúšťacej správy dieťa,
ktoré je po narodení prepustené z
ústavnej zdravotnej starostlivosti do
domáceho prostredia

(§79, ods. 1 písm zn) Zákona č. 578/2004
Z.z.)

Zákon č. 576/2004 Z.z.

ZÁKON O ZDR. STAROSTLIVOSTI,
SLUŽBÁCH SÚVISIACICH S
POSKYTOVANÍM ZDR.
STAROSTLIVOSTI V Z.N.P.

Povinnosť na základe písomného
vyžiadania bezodkladne
poskytnúť výpis zo zdravotnej
dokumentácie polícii, prokuratúre,
súdu a iným v rozsahu, ktorý priamo
súvisí s účelom vyžiadania.

(§24, ods. 4 Zákona č. 576/2004 Z.z.)

VYBRANÉ PRÍZNAKY ZANEDBÁVANIA, TÝRANIA A ZNEUŽÍVANIA MAL. OSOBY

Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva SR 8/2023

Zanedbávanie

FYZICKÁ OBLASŤ

Podvýživa, dehydratácia, retardácia rastu, nedostatočná telesná hygiena, opakovaná pedikulóza, zápaly kože, svrab, nedostatočné zabezpečenie ošatenia, obuvi a bývania; zanedbávanie zdravotnej starostlivosti (*zdr. potrieb, pomôcok, nepodávanie liekov*) neošetrenie poranení, nedodržiavanie diagnostických a liečebných odporúčaní, ignorovanie preventívnych vyšetrení a povinného očkovania.

KOGNITÍVNA OBLASŤ

Poruchy vnímania, pozornosti, koncentrácie, pamäti, učenia alebo myslenia, poruchy správania v celom rozsahu osobnosti.

PSYCHOSOMATICKÁ OBLASŤ

Sekundárne pomočovanie, nočné desy, bolesti brucha, hlavy, kolapsové stavy.

Psychické týranie

PSYCHOSOMATICKÁ OBLASŤ

Fyzické, mentálne alebo emocionálne zaostávanie vo vývine, nevysvetliteľné teploty, bolesť brucha, pomočovanie, pošpiňovanie, neprimeraná reakcia na bolesť – necitlivosť alebo výrazná precitlivenosť.

KOGNITÍVNA OBLASŤ

Poruchy vnímania, koncentrácie, učenia alebo myslenia.

BEHAVIORÁLNA OBLASŤ

Letargia, apatickosť, pasivita dieťaťa, rýchla unaviteľnosť, vyčerpanosť, neprimeraná prítulnosť k cudzím osobám, asociálne, deštruktívne, agresívne správanie, túlanie sa, žobranie, užívanie návykových látok, zvýšená trestná činnosť.

KOGNITÍVNA OBLASŤ

Zaostávanie psychomotorického vývinu, chýbanie niektorých základných hygienických a sociálnych návykov; u väčších detí poruchy reči, učenia, sústredenia, slabý prospech, malá slovná zásoba, typické skoré príchody a neskoré odchody do a zo školy, záškoláctvo.

PSYCHICKÁ OBLASŤ

Prejavy úzkosti a neurotické prejavy, cmúľanie prstov, ohryzávanie nehtov, vytrhávanie vlasov, kolísanie celým telom.

Fyzické týranie

FYZICKÁ OBLASŤ

Modriny, odreniny a pomliaždeniny, otvorené rezné, bodné, sečné rany, vytrhávanie vlasov, popáleniny, odreniny, obareniny, zlomeniny, poranenia hlavy a CNS, polytrauma, topenie, dusenie, smrť.

BEHAVIORÁLNA OBLASŤ

Vyhýbanie sa dotyku a pohladeniu, sklon k sebapoškodzovaniu, neochota prezliekať sa, útek od rodičov, neprimeraná utiahnutosťou alebo zvýšená agresivita, záškoláctvo, nezvládnuteľné správanie, závislosť od návykových látok

PSYCHICKÁ OBLASŤ

Strach (*z rodičov, z návratu domov*), úzkostné a depresívne poruchy, nízka sebaúcta, nízke sebavedomie.

BEHAVIORÁLNA OBLASŤ

Agresívne, provokatívne alebo nadmerne pasívne správanie, výrazné vzťahové poruchy s rovesníkmi ako i s dospelými, záškoláctvo, zneužívanie alkoholu, návykových látok; prejavy neistoty vo vzťahoch; samotárstvo, nachádzanie si opakovaných dôvodov, prečo zotrvať inde ako vo vlastnej rodine alebo v náhradnom rodinnom prostredí.

PSYCHICKÁ OBLASŤ

Neúmerná reakcie na vlastné chyby; podceňovanie sa; obavy z nových situácií, z možného potrestania; sebaobviňovanie; nízke sebavedomie; úzkosť; strach; depresia; sebapoškodzovanie; samovražedné pokusy; obavy, vyjadrenia a presvedčenia, že mal. osoba nemá žiadnu hodnotu, že si nič nezaslúži, že ju nikto nemá rád...;

Sexuálne zneužívanie

FYZICKÁ OBLASŤ

Poranenia genitálnej oblasti, nehormonálne krvácanie z genitálií u mal. dievčat, hematómy, opuchy, trhliny, odierky na genitáliách a ich okolí, tehotnosť mal. dievčaťa; poranenia v análnej oblasti prejavujúce sa začervenaním, opuchom, rozšírením žilnej pletene, otvoreným a ochabnutým anusom; prítomnosť výtoku; bolestivosť pri vyšetrení okolia konečníka a bolestivosť pri chôdzi, sedení a vyprázdňovaní, poranenia hrdla po orálnom sexuálnom zneužití.

PSYCHICKÁ OBLASŤ

Strach, úzkosť, pocit viny, sebaobviňovanie, nízka sebaúcta, poruchy spánku s prítomnosťou desivých snov, depresia, problémy v soc. vzťahoch, cmúľanie prstov, ohryzovanie nechťov, tiky, zajakávanie sa, sebaopoškodzovanie, agresivita, intoxikácia, suicidálne sklony.

KOGNITÍVNA OBLASŤ

Poruchy koncentrácie, roztržitosť, poruchy pamäte, zhoršenie prospechu v škole, nutkavé myšlienky súvisiace s traumou.

PSYCHOSOMATICKÁ OBLASŤ

Bolesti brucha, nechutenstvo, zvracanie, pošpiňovanie, pomočovanie, poruchy reči, kolapsové stavy, poruchy príjmu potravy.

SOCIÁLNA OBLASŤ

Neprimerané sexuálne správanie, sex. kontaktovanie, sexualizované hry s hračkami, používanie sexuálnych symbolov, excesívna masturbácia, promiskuita a prostitúcia, časté úteky z domu

AKO REAGOVAŤ, KEĎ SA NÁM DIEŤA ZDÔVERÍ O NÁSILÍ

1. UVERTE DIEŤAŤU A VENUJTE MU PLNÚ POZORNOSŤ

Ak dieťaťu neuveríte, že potrebuje pomoc, nemôžete mu ju poskytnúť. Rešpektujte jeho prianie ohľadne podmienok a miesta na rozhovor. Plne sa sústreďte na rozhovor s daným dieťaťom.

2. NEVYŠETRUIJTE, IBA AKTÍVNE POČÚVAJTE

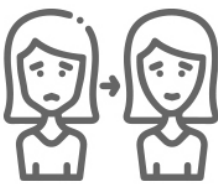
Ak dieťa naznačuje, že sa niečo stalo, požiadajte ho, aby vám to povedalo, no rešpektujte, že dieťa si samo určuje, koľko Vám toho prezradí. Nezasypávajte dieťa otázkami. Pamätajte na to, že dieťa si vybralo Vás, aby ste ho sprevádzali. Informáciami, ktoré ste sa od dieťaťa dozvedeli, sa nesnažte konfrontovať údajného páchatel'a.

3. NEVYTVÁRAJTE DOHADY

Deti majú vlastný spôsob, akým opisujú svoje zážitky. Nepredpokladajte, že viete, čo má dieťa na mysli alebo čo chce povedať. Niektoré zážitky deti opisujú nekonzistentne v dôsledku traumy.

4. ZACHOVAJTE POKOJ

Ak sa v rozhovore dozvedáte o násilí páchanom na dieťati, môže to vo Vás vyvolať silné emočné rozrušenie. Pokiaľ si dieťa všimne Váš nepokoj, uistite ho, že ono nie je jeho príčinou. Zdržte sa nenávistných vyjadrení na adresu konkrétneho násilníka. Myslite na to, že si Vás vybralo dieťa, lebo potrebuje pomoc.

5. NEVZBUDZUJTE V DIEŤATI POCIT VINY

Hoci zodpovednosť za násilie v plnej miere prináleží páchatel'om, sú to často obeť, ktoré sa cítia vinné a zahanbené. Ubezpečte dieťa, že to, čo sa stalo nie je jeho vina.

WWW.NKS.GOV.SK

Ako viesť rozhovor s dieťaťom

V roli prijímateľa detského volania o pomoc sa môžete ocitnúť ako rodič, blízka osoba, zamestnanec inštitúcie ktorú dieťa navštevuje. Prejavením svojej dôvery práve Vám, Vás môže aj prekvapiť. Nemusíte byť prví koho dieťa prosí o pomoc, buďte však tí, ktorí pomoc poskytnú.

<https://youtu.be/Czek1khXwvI>

6. UBEZPEČTE DIEŤA, ŽE JE SPRÁVNE, ŽE VÁM POVEDALO ČO SA STALO

Dieťa sa môže trápiť, že prezradením toho, čo bolo na ňom páchané, môže niekomu ublížiť. Nekladte na dieťa nadmernú zodpovednosť. Dieťa nemôže byť v postavení zodpovedného za páchanie násilia niekým iným.

7. NEDÁVAJTE DIEŤAŤU SLUBY, KTORÉ NEMÔŽETE DODRŽAŤ

Nikdy dieťaťu nesľubujte, že to, čo Vám povie alebo povedalo, ostane len medzi Vami. Vysvetlite mu, s kým a prečo je potrebné informácie zdieľať.

8. DOHODNITE S DIEŤAŤOM ĎALŠIE KROKY

Ak dieťaťu vysvetľujete, čo sa bude diať, uistite sa, že Vám rozumie. Objasnite názvy a účel inštitúcií, ktoré spomínate, pokiaľ ich dieťa nepozná.

9. VYSVETLITE DIEŤAŤU, PREČO MÔŽE BYŤ POTREBNÁ ODBORNÁ POMOC/SPREVÁDZANIE NA DLHŠIU DOBU

Je potrebné dieťaťu ponúknuť pomoc na dlhšiu dobu v podobe psychologickej či psychiatrickej pomoci, a vysvetliť, aký to má význam.

10. PO SKONČENÍ ROZHOVORU VYHOTOVTE PÍ SOMNÝ ZÁZNAM

Do záznamu uveďte miesto, dátum, čas a trvanie rozhovoru, kto bol prítomný, okolnosti vedúce k rozhovoru, čo ste sa od dieťaťa dozvedeli a čo ste sa ho pýtali.

*Priestor na
poznámky:*

Kontakty pomoci

KONTAKTY POMOCI DETSTVO BEZ NÁSILIA

Prehľadná mapa kontaktov na orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, centrá pre deti a rodinu a na inštitúcie zabezpečujúce poradenstvo, diagnostiku a terapiu.

<https://detstvobeznasilia.gov.sk/kontakty-pomoci>

[Zoznam e-mailových adries prvého kontaktu UPSVR](#)

MAPA POMOCI IPČKO

Rýchle a jednoduché dohľadanie kontaktov na odborníkov v oblasti psychického zdravia vo svojom okolí

<https://ipcko.sk/mapa-pomoci/>

NÁRODNÁ LINKA NA POMOC DEŤOM V OHROZENÍ

Národná linka funguje prostredníctvom bezplatnej online komunikácie, ktorá poskytuje deťom rýchlu a adresnú pomoc.

Pripojiť sa je možné **cez chat** na webovej stránke www.viacakonick.sk, **cez mobilnú aplikáciu** a prostredníctvom **e-mailu** pomoc@viacakonick.gov.sk